

**III Ogólnopolska Konferencja Naukowa
„Wyzwania i zmiany społeczne
w XXI wieku”**

Abstrakty

**III Ogólnopolska Konferencja Naukowa
„Wyzwania i zmiany społeczne
w XXI wieku”**

Abstrakty

Redakcja:
Aleksandra Nurzyńska
Joanna Jędrzejewska

Fundacja na rzecz promocji nauki i rozwoju TYGIEL
Lublin 2020

**III Ogólnopolska Konferencja Naukowa
„Wyzwania i zmiany społeczne w XXI wieku”
23 października 2020 r.**

Abstrakty

Redakcja:

Aleksandra Nurzyńska

Joanna Jędrzejewska

Skład i łamanie:

Monika Maciąg

Projekt okładki:

Marcin Szklarczyk

© Copyright by Fundacja na rzecz promocji nauki i rozwoju TYGIEL

ISBN 978-83-66261-78-5

Wydawca:

Fundacja na rzecz promocji nauki i rozwoju TYGIEL

ul. Głowackiego 35/348

20-060 Lublin

www.fundacja-tygiel.pl

Komitet Naukowy:

- **dr hab. Ewa Banaszak**, Zakład Socjologii Płci i Rodziny, Instytut Socjologii, Uniwersytet Wrocławski
- **dr Agnieszka Demczuk**, Katedra Systemów Politycznych i Praw Człowieka, Instytut Nauk o Polityce i Administracji, Wydział Politologii i Dziennikarstwa, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
- **dr Ewa Grudziewska**, Zakład Polityki Społecznej i Pracy Socjalnej, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej
- **dr Kamil Mazurek**, Katedra Myśli Politycznej, Instytut Nauk o Polityce i Administracji, Wydział Politologii i Dziennikarstwa, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
- **dr Marta Mikołajczyk**, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej
- **dr Barbara Sordyl-Lipnicka**, Wydział Nauk Społecznych, Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie

Komitet Organizacyjny:

- Ewelina Chodźko
- Alicja Danielewska
- Joanna Jędrzejewska
- Kamil Maciąg
- Monika Maciąg
- Izabela Mołdoch-Mendoń
- Aleksandra Nurzyńska
- Marcin Szklarczyk
- Paulina Szymczyk
- Magdalena Śliwa
- Kamila Talarek

Organizator:

Fundacja
TYGIEL

Spis treści

Wystąpienia Gości Honorowych

Przedstawiciele służb społecznych w czasach pandemii – zaradni czy bezradni?..... 11

Pozabankowe i bankowe zadłużenie konsumentów i przedsiębiorców w Polsce 12

Wystąpienia Uczestników

Aktywność społeczna seniorów na przykładzie Uniwersytetów Trzeciego Wieku..... 15

Cele i funkcje pracy domowej w opinii nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej 16

*Federacja jako nowa instytucja szkolnictwa wyższego i nauki
– analiza prawnoorganizacyjna.....* 17

Gryfikacja w edukacji wczesnoszkolnej 18

*Jubileusz 25-lecia Ogólnopolskiej Sceny Prezentacji Artystycznych Realizacji OSPAR
organizowanej w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej
w Warszawie .....* 19

Medialny wizerunek lekarza w XXI wieku..... 20

*Ochrona tajemnicy komunikowania a stosowanie kontroli i utrwalania rozmów
jako przykład konfliktu wartości we współczesnym świecie .....* 21

Przyszłość edukacji w Polsce – analiza przypadków 22

Solidarność jako odpowiedź na pandemię i negatywną stronę globalizacji 23

*Społeczne wartości zmian realizowanych w szkolnictwie artystycznym muzycznym
w latach 2012-2016 .....* 24

Wielokulturowość, a sprawność funkcjonowania wirtualnych zespołów projektowych.... 25

*Wizerunek osób z niepełnosprawnościami w polskich mediach – analiza porównawcza
treści z okresu przed i w trakcie pandemii COVID-19 .....* 26

*Wpływ przymusowej izolacji na sposób komunikowania się seniorów.
Intencje, kompetencje, interakcja .....* 28

Wykluczenie zdrowotne w czasie pandemii COVID-19 29

<i>Wymiar sprawiedliwości jako główne źródło wtórnej wiktyimizacji ofiar przestępstw seksualnych .....</i>	30
<i>Wyzwania i kierunki współczesnego doradztwa edukacyjno-zawodowego .....</i>	31
<i>Zaufanie fundamentem etycznego życia społecznego .....</i>	32
<i>Życie na pokaz z perspektywy polskich Internautów.....</i>	33
<i>Indeks autorów .....</i>	34

**Wystąpienia
Gości Honorowych**

Przedstawiciele służb społecznych w czasach pandemii – zaradni czy bezradni?

dr Ewa Grudziewska, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej

Każdy z nas „mierzy się” na swój sposób z pandemią COVID-19, od momentu, kiedy została ogłoszona. Jedni doświadczyli pandemii bezpośrednio (będąc osobą zakażoną) lub pośrednio (mając wśród swoich najbliższych członków rodziny, czy przyjaciół lub współpracowników osoby z dodatni wynikiem testu). Wiele osób zadaje sobie pytanie, jak życie w czasach pandemii wpłynie na nas, na nasze relacje interpersonalne, czy lock down przyczyni się do dystansowania ludzi od siebie, spowoduje, że będziemy patrzeć na innych ludzi, jak na potencjalne źródło „zagrożenia”?

Te pytania, jak też rozmowy z przedstawicielami różnych grup zawodowych zaowocowały koncepcją badań wśród przedstawicieli służb społecznych w Polsce, które miały na celu znaleźć odpowiedź na pytanie, jak sobie radzą w tej nowej, trudnej i wymagającej sytuacji wykonując powierzone im zadania. Jakie napotykają trudności w pracy, a także jakie mają oczekiwania odnośnie wsparcia i pomocy w pełnieniu misji.

Badania przeprowadzono w kwietniu i maju 2020 roku wśród pracowników socjalnych z całej Polski. W tym celu wykorzystano aplikację Forms MS, w której skonstruowano narzędzie badawcze i przesłano link do organizacji, które stowarzyszą przedstawicieli tej grupy zawodowej. Otrzymane wyniki badań wskazują, że pracownicy socjalni podeszli do swojej pracy w sposób zadaniowy (koncentrowali się na swojej pracy i na tym, aby w możliwie najlepszy sposób w panujących warunkach wypełnić swoje zadania, tj. udzielić wsparcia i pomocy osobom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej) co jest pożądaną strategią w sytuacji stresowej czy problemowej. Ponad połowa badanych (51,9%) odczuwała niski poziom stresu, ale także niską satysfakcję z pracy (50,5%), zaś poczucie własnej skuteczności znalazło się na poziomie przeciętnym u 46,2% oraz na wysokim u 43,3% badanych przedstawicieli służb społecznych.

Z pewnością posiadane zasoby osobiste badanych osób należałoby wzmacniać, ponieważ pandemia cały czas trwa, stres odczuwany w związku z wykonywaniem obowiązków z pewnością nie obniża się, a to może być prosta droga chociażby do wypalenia zawodowego przedstawicieli tej grupy zawodowej. I tu jawi się pytanie, kto wtedy będzie pomagał?

Pozabankowe i bankowe zadłużenie konsumentów i przedsiębiorców w Polsce

Mateusz Zajac, Regionalny Dyrektor Programów Edukacji Ekonomicznej

Wystąpienia Uczestników

Aktywność społeczna seniorów na przykładzie Uniwersytetów Trzeciego Wieku

Renata Miszczuk, *renata_miszczuk@wp.pl*, Zakład Edukacji Dorosłych Uniwersytet Jana Kochanowskiego Kielce

W ostatnich latach powstał szereg cennych i poszerzających wiedzę opracowań dotyczących aktywności seniorów w różnych obszarach, a także wpływu jaki mają na nią instytucje senioralne. Rozwój Uniwersytetów Trzeciego Wieku, rosnąca liczba osób angażujących się w ich działalność, a także coraz większe zróżnicowanie oferty nie pozwalają przejść obojętnie. Uniwersytety pozwalają na ciągłe poszerzanie wiedzy, pobudzają do aktywności, ułatwiają nawiązywanie relacji międzyludzkich, mobilizują i zapewniają możliwość dbania o kondycję fizyczną. Często są one otwarte nie tylko na seniorów, ale również na osoby wciąż aktywne zawodowo, które chcą się rozwijać, a także miło i twórczo spędzać czas. Stają się one obok innych organizacji senioralnych, domów kultury, bibliotek, czy klubów sportowych bardzo ważnymi ośrodkami aktywności społecznej tak w małych ośrodkach jak i największych polskich aglomeracjach.

W 2018 r. w Polsce działało 640 uniwersytetów trzeciego wieku, tj. podmiotów, których głównym celem jest działalność edukacyjna, integracja oraz aktywizacja osób starszych w celu poprawy jakości życia oraz zwiększenia ich uczestnictwa w życiu społecznym. Uniwersytety trzeciego wieku (UTW) działały na terenie wszystkich województw. Zadaniem uniwersytetu trzeciego wieku jest przede wszystkim organizowanie i prowadzenie wykładów, seminariów, zajęć regularnych, w tym warsztatów, kursów, kół zainteresowań, a także działalność kulturalno-artystyczna i nierzadko działalność społeczna na rzecz potrzebujących.

Cele i funkcje pracy domowej w opinii nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej

Katarzyna Błażejewska, k.blazejewska@uksw.edu.pl, Katedra pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej, Wydział Nauk Pedagogicznych, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, <https://pedagogika.uksw.edu.pl/>

Referat traktuje o pracy domowej uczniów w edukacji wczesnoszkolnej. Dokonano przeglądu literatury pedagogicznej (klasycznej i nowszej) dotyczącej pracy domowej oraz przeprowadzono (w 2020 roku) badania metodą sondażu diagnostycznego, z wykorzystaniem techniki ankiety (z dysjunktywnymi, półotwartymi i koniunktywnymi kafeteriami oraz pytaniami otwartymi) składającej się z 22 pytań, wśród 162 nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej koncentrując się na cechach, funkcjach, celach, rodzajach pracy domowej oraz sposobach jej zadawania na etapie edukacji wczesnoszkolnej. Przeprowadzone badania miały na celu uzyskanie odpowiedzi na dwa pytania badawcze:

1. Czy według nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej praca domowa jest potrzebna na tym etapie edukacji i dlaczego?
2. Jakie cechy powinna mieć i jakie funkcje powinna spełniać dobra praca domowa na poziomie edukacji wczesnoszkolnej?

Przeprowadzone badania pozwoliły uzyskać odpowiedzi na obydwa postawione pytania badawcze. 95,7 procent badanych nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej, przynajmniej raz w tygodniu, zadaje uczniom pracę domową. Badani widzą taką potrzebę głównie ze względu na poniższe cele i funkcje pracy domowej:

- utrwalanie wiadomości (75,7 procent badanych) i doskonalenie umiejętności zdobytych w szkole (73,2 procent badanych), szczególnie umiejętności czytania, pisania i liczenia,
- rozwijanie zainteresowań i pomysłowości (56,1 procent badanych),
- kształtowanie u uczniów obowiązkowości, odpowiedzialności oraz systematyczności (52,8 procent badanych).

Federacja jako nowa instytucja szkolnictwa wyższego i nauki – analiza prawnoorganizacyjna

Marzena Świstak, marzena.swistak@poczta.umcs.lublin.pl, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Wydział Prawa i Administracji, Instytut Nauk Prawnych, Katedra Prawa Informatycznego i Zawodów Prawniczych

Federacja jest nową instytucją wprowadzoną do struktury systemu szkolnictwa wyższego przez ustawę z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. Dz. U. z 2020 r., poz. 85 ze zm., dalej zwana „Ustawa 2.0.”). Przepisy nadają jej osobowość prawną, która powstaje z momentem wpisu do rejestru federacji. Jako osoba prawna, działa przez swoje organy. W tym przypadku są to: prezydent oraz zgromadzenie federacji. Prototypem dla tej konstrukcji były związki uczelni, które jednak w polskim systemie szkolnictwa wyższego do chwili przeprowadzenia reformy nie rozwinęły się prężnie. Autorka artykułu wskazała na strukturę organizacyjną federacji wraz z dookreśleniem jej podstawowych zadań ustawowych takich jak: prowadzenie działalności naukowej, kształcenie doktorantów, nadawanie stopni naukowych lub stopni w zakresie sztuki, komercjalizacja wyników działalności naukowej oraz know-how związanego z tymi wynikami. Zwrócono uwagę także na fakt, że federacja może także może prowadzić działalność gospodarczą wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo od jej podstawowej działalności, w zakresie i formach określonych w statucie, w szczególności przez tworzenie spółek kapitałowych. Wypada dodać, że tak jak w przypadku uczelni, do federacji odpowiednio ma zastosowanie przepis art. 425 ustawy 2.0., który wyłącza określoną działalność z zakresu działalności gospodarczej, o której mowa w art. 3 ustawy – Prawo przedsiębiorców. W tym kontekście wskazano na niespójności poszczególnych regulacji (podatkowych i pozapodatkowych), które nie współgrają ze sobą, tworząc tym samym zamiast środowiska przyjaznego do rozwoju szkolnictwa wyższego, horyzont na tle którego wyłania się szereg niejasności.

Gryfikacja w edukacji wczesnoszkolnej

Małgorzata Mróz, *malgorzata.anna.mroz@gmail.com*, Koło Badań nad Nowym Autorytaryzmem, Kolegium MISH, Uniwersytet Warszawski

Gryfikacja to przeniesienie elementów typowych dla gier w kontekst niezwiązany z grami. Prosty przykład gryfikacji w naszych życiach jest rosnąca popularność aplikacji, które wykorzystują naszą skłonność do rywalizacji oraz działanie ludzkiego układu nagrody, aby motywować nas do spędzania większej ilości czasu offline (*Forest*), wykonania założonych zadań w terminie (*Do It Now*) czy nawet regularnego nawadniania się (*Drink Water Reminder*). Natychmiastowy rezultat, jakim jest rosnąca liczba drzew w naszym lesie, punktów doświadczenia naszej postaci czy mililitrów wody w animowanej butelce sprawia, że nasz poziom zaangażowania i motywacji wolniej spada. Ponadto emocjonalne zaangażowanie, jakie związane jest z radością z osiągnięcia kolejnego poziomu czy zdobycia następnej odznaki sprawia, że nasze procesy pamięciowe lepiej funkcjonują. Mechanizm ten zaczyna być wykorzystywany także w edukacji, w tym w nauczaniu wczesnoszkolnym. Najmłodsze dzieci potrafią z łatwością obsługiwać aplikacje, nawet gdy nie potrafią jeszcze czytać. Logika typowa dla gier, związana z akumulacją różnorodnych „dóbr”, czy to w postaci punktów, odznak, poziomów czy innych wirtualnych nagród, jest dla nich przejrzysta i intuicyjna. Gryfikacja może tym samym stanowić odpowiedź na często napotykaną przez nauczycieli problem krótkiego czasu koncentracji i trudności z utrzymaniem motywacji do nauki u dzieci. W referacie zaprezentowane zostaną aplikacje oparte na mechanizmach gryfikacji wykorzystywane w nauczaniu wczesnoszkolnym oraz potencjalne zalety i wady wprowadzania mechaniki gier do procesu nauczania.

Jubileusz 25-lecia Ogólnopolskiej Sceny Prezentacji Artystycznych Realizacji OSPAR organizowanej w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie

Mieczysław Sędzicki, msedzicki@aps.edu.pl, Instytut Profilaktyki Społecznej i Pracy Socjalnej, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie

W Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, uczelni publicznej zbliżającej się szybkimi krokami do jubileuszu 100-lecia swojej działalności, nieprzerwanie od 25 lat z inicjatywy autora niniejszego opracowania organizowana jest Ogólnopolska Scena Prezentacji Artystycznych Realizacji (OSPAR) będąca jedną z większych imprez o charakterze integracyjnego scenicznego przeglądu osiągnięć artystycznych osób z niepełnosprawnościami, w tym dzieci i młodzieży z różnego typu ośrodków opiekuńczych, leczniczych oraz z placówek wychowawczych i zakładów resocjalizacyjnych.

Wieloletnia organizacja sceny w murach pedagogicznej uczelni wyższej kierującej się od początku swojego istnienia mottem Patronki „Nie ma kaleki – jest Człowiek” ukierunkowała myślenie na chęć poznania opinii studentów na temat inicjatywy.

W myśl tej przesłanki, w trakcie roku akademickiego 2017/18 oraz 2019/20 przeprowadzono badania metodą sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem autorskich kwestionariuszy ankiet wśród wybranych grup studenckich, zaangażowanych bezpośrednio we współorganizację przedsięwzięcia.

Z ich analizy wynika, że respondenci dostrzegają szczególną rolę Akademii w organizacji przedsięwzięć przytoczonego typu. Doceniają korzyści z wzbogacania ich warsztatu praktycznego w obszarach arteterapii i twórczej resocjalizacji, jak też „uwrażliwiania” na potrzebę aktywizacji społecznej osób z niepełnosprawnościami.

Uogólniając wyrażony w ankietach głos studentów Akademii Pedagogiki Specjalnej (tj. przez osoby przygotowujące się do roli przede wszystkim „przewodników” osób z niepełnosprawnościami w ich drodze do przyszłości, w tym przyszłości budowanej m.in. poprzez sceniczne kreacje artystyczne), można stwierdzić, że zawiera się on w zdaniu: studenci APS „są za OSPARem”.

Medialny wizerunek lekarza w XXI wieku

Magdalena Jańczyk, *magdajanczyk7@gmail.com*, *Studenckie Koło Naukowe przy Zakładzie Psychologii Stosowanej UM w Lublinie*

Ilona Samek, *samekilona@gmail.com*, *Studenckie Koło Naukowe przy Zakładzie Psychologii Stosowanej UM w Lublinie*

Damian Bator, *bat199979@gmail.com*, *Studenckie Koło Naukowe przy Zakładzie Psychologii Stosowanej UM w Lublinie*

Krzysztof Cholewa, *krystiancholewa1@wp.pl*, *Studenckie Koło Naukowe przy Zakładzie Psychologii Stosowanej UM w Lublinie*

Na postrzeganie kompetencji lekarzy w znacznym stopniu wpływają środki masowego przekazu, będące głównym informatorem. Przedstawiają one postawy tej grupy zawodowej w stosunku do reszty społeczeństwa.

Przedstawienie medialnego wizerunku lekarza współcześnie.

Badania przeprowadzono za pomocą autorskiej ankiety. Zebrano 210 kwestionariuszy i poddano analizie.

W badaniu wzięli udział mężczyźni (29%) oraz kobiety (71%) w zróżnicowanym wieku, z których blisko 40% stanowiły osoby ze środowiska medycznego. Analiza wykazała, że według połowy opiniodawców media wskazują głównie na brak kompetencji lekarzy. Opinia ta była szczególnie podzielana przez osoby z branży medycznej „śledzących” wiadomości w publikatorach (60%). Blisko 67% ankietowanych w wieku 20-29 lat zauważyła kreowany przez media niezrozumiały sposób przekazywania informacji przez lekarzy w stosunku do pacjentów. Z kolei osoby starsze powyżej 50 r.ż. dostrzegły brak czasu specjalistów potrzebny na właściwe wykonanie badania (91%). Natomiast komunikat o niewystarczającej liczbie lekarzy dotarł do każdej z grup wiekowych (84%). Kobiety zaobserwowały również problem wypalenia zawodowego wśród lekarzy (70%). Ponadto zdaniem badanych ogólny wizerunek służby zdrowia przedstawiany jest w mediach w sposób negatywny (66%).

Dane sugerują, że media wpływają negatywnie na współczesny wizerunek lekarzy. Przekazywanie rzetelnych informacji opinii publicznej stanowi wyzwanie w XXI wieku.

Ochrona tajemnicy komunikowania a stosowanie kontroli i utrwalania rozmów jako przykład konfliktu wartości we współczesnym świecie

Justyna Jarocka, justynajarocka96@gmail.com, Uniwersytet w Białymstoku

Kontrola i utrwalanie rozmów telefonicznych, zwana również podsłuchem procesowym, to instytucja prawa karnego procesowego uregulowana w Kodeksie Postępowania Karnego z dnia 6 czerwca 1997 r.

Za przedmiot wystąpienia obrano analizę aktów prawnych, które gwarantują ochronę tajemnicy komunikowania się i regulują przesłanki jej ograniczania tj. art. 49 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji RP oraz art. 8 EKPC. Ponadto poczyniona zostanie przeglądowa analiza stawianych przed doktrynerów postępowania karnego oraz orzecznictwo minimalnych standardów w stosowaniu tajnych środków pozyskiwania dowodów. W dalszej kolejności wnioski z analizy zostaną odniesione do przesłanek dopuszczalności stosowania podsłuchu procesowego z art. 237 § 1 k.p.k oraz elementów konstrukcyjnych tej czynności dowodowej – zakresu przedmiotowego (art. 237 § 3 k.p.k) – katalogu przestępstw, w sprawach, o które można zarządzić podsłuch, podmiotowego - katalogu podmiotów, w stosunku do których kontrola jest dopuszczalna tj. (art. 237 § 4 k.p.k) oraz czasowego (art. 238 k.p.k).

Z owej analizy zostanie wyciągnięty wniosek, że pomimo wiążących polskiego ustawodawcę standardów w aspekcie zakresu podmiotowego i przedmiotowego można dostrzec odejście od zagwarantowania przez ustawodawcę skutecznego mechanizmu ochrony tajemnicy komunikowania się polskiego społeczeństwa na rzecz skutecznego, efektywnego i szybkiego pozyskiwania informacji mogących posłużyć jako dowody w polskim postępowaniu karnym. Głównym postulatem de lege ferenda będzie modyfikacja zakresu przedmiotowego poprzez wykluczenie z zakresu przedmiotowego między innymi przy przestępstwach i wykroczeniach skarbowych oraz niektórych przestępstwach przeciwko wymiarowi sprawiedliwości. Pozwoli to na przywrócenie gwarancyjnego charakteru tej instytucji prawnej uchodzącej za niezwykle inwazyjną z uwagi na wkraczanie w prywatną sferę jednostek.

Przyszłość edukacji w Polsce – analiza przypadków

Anna Zagórska, Katedra Nauki o Bezpieczeństwie, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Edukacja, oświata, nauka, szkolnictwo wyższe podobnie jak obrona narodowa czy służba zdrowia należą do sektora usług publicznych, stanowiąc ważny element struktury nowoczesnego państwa. Przyszłość edukacji ma swoje uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne. Może być ona rozpatrywana zarówno przez pryzmat współczesnych trendów jak i realizowanych strategii oraz uregulowań prawnych. W takim ujęciu zagadnienia te zostały poddane analizie w niniejszym wystąpieniu. Rozważania, zachodzące zmiany i przeobrażenia, dynamiczny rozwój nauki i techniki, nieograniczony i natychmiastowy dostęp do informacji, nakazują konieczność zmian w edukacji. Celem wystąpienia jest ukazanie, w którą stronę podążają decydenci w związku z tematem edukacji w Polsce. Planowanie przyszłości edukacji powinno łączyć teoretyczne założenia, oparte na dokonujących się przeobrażeniach, zmianach traktując je jako ważny element rozwoju człowieka i państwa. Edukacja – bezpieczeństwo edukacyjne, szkoła, uczelnie muszą być postrzegane jako miejsce, w którym nie można oddzielić sposobu myślenia, podejmowania decyzji od sposobu działania. Częste reformy czy mniejsze zmiany wprowadzają zrozumiałą niespójność oraz okresowe zaburzenia w podstawowych funkcjach edukacji. Ich wielość sprawia, że od wielu lat system szkolnictwa i edukacji jest niestabilny, a nauczyciele nie zajmują się edukacją, a wprowadzaniem kolejnych zmian, biurokracją. Nie oznacza to, że zmiany są niepotrzebne. Analizowane zostaną reformy, uwzględniające przepisy prawa obowiązującego

Solidarność jako odpowiedź na pandemię i negatywną stronę globalizacji

Stefan Pastuszewski, akant24@wp.pl, Stowarzyszenie Badań Naukowych

Chrześcijańska wizja solidarności, która praktyczny, społeczny wymiar znalazła w Polsce ostatniego dwudziestolecia XX wieku, przechodzi obecnie próbę konfrontacji z globalizacją, a od początku 2020 roku także ze światową pandemią. Doszło do synergii tych obydwu zjawisk – globalizacja wzmogła pandemię.

Z jednej strony jej pojęcie, idea wykorzystywana jest cynicznie przez różne ugrupowania polityczne oraz jest rozmiękana na drobne w medialnych potyczkach, z drugiej – staje się szansą zachowania ludzkiej twarzy w obliczu zagrożeń życia i zdrowia ale też degradacji społecznej, biedy, wykluczenia społecznego. Czy solidarność w chrześcijańskim ujęciu rzeczywiście jest szansą dla społeczeństw zagrożonych negatywnymi skutkami globalizacji i pandemii?

Solidarność rodzi się ze wspólnoty, a konkretnie z poczucia wspólnoty i wspólnocie służy. Obecnie, w dobie pandemii mamy do czynienia ze wspólnotą zagrożenia – realnego i urojonego. Solidarnościową reakcją na nie jest likwidacja zagrożenia i niwelowanie jego skutków. Nic też dziwnego, że naukowcy z interdyscyplinarnego zespołu doradczego do spraw COVID-19 Polskiej Akademii Nauk, wydając zbiór kilkunastu zaleceń mających ograniczyć rozprzestrzenianie się koronowirusa, realizację tych zaleceń potraktowali jako czyn solidarnościowy. Napisali: „Jeśli w tej chwili powszechnie i solidarnie nie zmienimy naszego lekceważącego postępowania, to za miesiąc spotka nas tragedia całkowicie zablokowanego systemu opieki zdrowotnej. Już teraz wolne miejsca w szpitalach kończą się bardzo szybko. Grozi nam to, że w najbliższym czasie wielu ludzi pozbawionych pomocy umrze w domach lub nawet na ulicach”. Do tego typu czynów solidarnościowych trzeba zaliczyć: noszenie maseczek, ograniczenie aktywności poza domem – przede wszystkim przez seniorów, rygorystyczne podejście do restrykcji sanitarnych. W sytuacji pandemii najprostszym czynnem solidarnościowym jest więc przestrzeganie zaleceń sanitarnych, nie mówiąc już o bezpośredniej pomocy osobom chorym i znajdującym się na kwarantannie. Ważnym jest też, choćby moralne, wsparcie pracowników służby zdrowia.

Společne wartości zmian realizowanych w szkolnictwie artystycznym muzycznym w latach 2012-2016

Joanna Niewiadomska-Kocik, jnkocik@tlen.pl, Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia w Sochaczewie, psmsochaczew.weebly.com

Współczesne przeobrażenia cywilizacyjne wpływają na zmiany w wielu obszarach życia społecznego, w tym również na system edukacji artystycznej. Główną oś rozważań stanowi przedstawienie społeczno-kulturowego wymiaru działań pilotażowych podejmowanych w szkolnictwie muzycznym w latach 2012-2016 zmierzających do zmian programowych. Na tle charakterystyki systemu szkolnictwa artystycznego przedstawiono ogólne zagadnienia dotyczące zmian w szkolnictwie artystycznym.

Ich analiza pozwoliła stwierdzić, że opierały się one nie tylko na założeniach artystycznych, ale niosły wartości społeczne. Zwrócono uwagę, na wspólne muzykowanie, które będąc relacją społeczną pozwoliło na tworzenie więzi i budowanie interakcji. Podkreślono tym samym, że „muzyka zaspakaja potrzebę bycia we wspólnocie”. Dużą rolę nadano komunikacji poprzez muzykę. Uznano, że autonomia szkół spowoduje dopasowanie programu do potrzeb uczniów, a tym samym pozwoli muzyce spełnić jej funkcje społeczne.

W podstawach programowych określono kulturowy i społeczny model absolwenta. Zaproszono dzieci do zabawy, czyli „jednego z istotnych czynników nabywania kultury”. Zachodzi zatem pytanie, które winno być przedmiotem badań szczegółowych czy wartością, która legła u podstaw propozycji zmian merytorycznych była społeczna funkcja sztuki i potrzeba modelowania tej wartości?

Ewolucyjny sposób wprowadzanych zmian, ustanawianie zapisów legislacyjnych uwzględniających rozwiązania wypracowane w toku realizowanego pilotażu, monitorowanie i analiza przebiegu pilotażu, zakres zmian, zaproszenie do współpracy szerokiej reprezentacji środowiska szkolnictwa artystycznego, konsultacje, realizacja wizyt studyjnych, konferencji, zaangażowanie muzycznego środowiska szkolnictwa artystycznego na skalę jaka do tej pory nie miała miejsca to atrybuty zmian pilotażowych w szkolnictwie artystycznym, które nie tracąc na znaczeniu wyznaczają kierunki rozwoju edukacji artystycznej XXI wieku.

Wielokulturowość, a sprawność funkcjonowania wirtualnych zespołów projektowych

Ireneusz Rynduch, irekrynduch@gmail.com, Wydział Zarządzania, Katedra Zarządzania, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, <https://uek.krakow.pl>

Praca traktowała o kwestii wielokulturowości, jako o czynniku mającym wpływ na sprawność funkcjonowania wirtualnych zespołów projektowych w XXI wieku. Temat pozostaje szczególnie aktualnym, ze względu na konieczność szerokopojętego zrozumienia pojęcia charakteru pracy zdalnej, towarzyszącej obecnie działaniom większości przedsiębiorstw – głównie z nagłej potrzeby implementacji rozwiązań online, wywołanej pandemią SARS-CoV-2. Celem pracy było wobec tego sprawdzenie, czy wielokulturowość oraz wirtualne zespoły projektowe stały się stałym elementem pracy we współczesnych organizacjach. Przedstawione zostało pojęcie wirtualnych zespołów projektowych, jako sukcesora tradycyjnych rozwiązań pracy grupowej. Wylistowano główne profity oraz zagrożenia wynikające z ich implementacji do życia przedsiębiorstwa. Następnie, omówiono aspekty wielokulturowości w pracy organizacji. Opisowi poddane zostało charakterystyczne dla badanego tematu środowisko pracy, metody angażowania uwagi personelu, a także wpływ nowych rozwiązań na rynek i na prowadzone działania marketingowe. Finalnie, w sposób szczegółowy zobrazowano główne czynniki mogące mieć wpływ na sukces wirtualnych zespołów. Pracę zamyka wyciągnięcie wniosków płynących z całości tekstu, również w odwołaniu do potencjalnych, kryzysowych sytuacji rynkowych. Potwierdzono, iż wielokulturowość jest obecnie nieodzownym czynnikiem pracy organizacji oraz jej zespołów, zwłaszcza w ujęciu działań wirtualnych, zdalnych. Sukces wdrożeniowy pozostał uzależniony od pozostałych czynników wpływających na działanie przedsiębiorstwa.

Wizerunek osób z niepełnosprawnościami w polskich mediach – analiza porównawcza treści z okresu przed i w trakcie pandemii covid-19

Jagoda Ochocka, jagoda.ochocka@gmail.com, Szkoła Doktorska Nauk Społecznych, Uniwersytet Łódzki, <https://www.uni.lodz.pl/strona/szczegoly/szkola-doktorska-nauk-spolecznych-ul>

Milena Trojanowska, trojanowska.milena@gmail.com, Szkoła Doktorska Nauk Społecznych, Uniwersytet Łódzki, <https://www.uni.lodz.pl/strona/szczegoly/szkola-doktorska-nauk-spolecznych-ul>

Niepełnosprawność jest zagadnieniem omawianym z wielu perspektyw. Nie bez znaczenia jest fakt, że w konstruowanych społecznie definicjach niepełnosprawności znajdowały odzwierciedlenie społeczne przekonania, kontekst historyczny, dostępny zasób wiedzy. Autorki przedstawiają wyniki badań własnych nad zagadnieniem wizerunku osób z niepełnosprawnością w okresie przed pandemią COVID-19 i w trakcie. Badaczki wykorzystały metodę analizy danych zastanych oraz treści medialnych. Wizerunek prezentowany w telewizyjnych dziennikach informacyjnych został zestawiony z wizerunkiem obecnym w kampaniach społecznych realizowanych w trakcie pandemii COVID-19 i na krótko przed jej wybuchem, jak również z danymi zaczerpniętymi z przeglądu literatury. Dodatkowo analiza części kampanii społecznych została wsparta wywiadami z przedstawicielami ich organizatorów. Analizowany okres dla dzienników telewizyjnych to: grudzień-czerwiec 2020 roku. Materiał badawczy pochodzi z dwóch z trzech dzienników telewizyjnych o największym zasięgu: Wydarzenia (Polsat) i Fakty (TVN). W badaniu nie uwzględniono treści prezentowanych w Wiadomościach (TVP), gdyż stacja nie odpowiedziała na prośbę o ich udostępnienie.

Celem badania było sprawdzenie czy w trakcie pandemii nastąpiła zmiana w owym wizerunku. Weryfikacja ta oparta została o istniejące w literaturze modele niepełnosprawności. Całość materiału badawczego poddana została analizie z perspektywy teorii ram społecznych. Rozumienie i postawa człowieka wobec danego zjawiska – w tym przypadku tematu niepełno-

sprawności – jest zależna od tego jaką ramę interpretacyjną narzuci mu społeczeństwo, w której żyje, w tym media jako nośnik informacji. Zaprezentowane wyniki badań i analizy treści zastanych stanowią przyczynek do dyskusji na temat wizerunku osób z niepełnosprawnościami. W szerszym kontekście stanowi dowód wpływu mediów na ugruntowywanie postaw społecznych.

Wpływ przymusowej izolacji na sposób komunikowania się seniorów. Intencje, kompetencje, interakcja

Agnieszka Olszewska, aolszews@agh.edu.pl, Szkoła Doktorska, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, www.up.krakow.pl

Wystąpienie poświęcone będzie najważniejszym założeniom dotyczącym komunikowania się seniorów w oparciu o literaturę przedmiotu i doświadczenia własne autora pochodzące z pracy w Domu Pomocy Społecznej.

Wiek i obniżenie funkcji kognitywnych mają wpływ na sferę językową osób starszych. Literatura przedmiotu opisuje zmiany językowe w kontekście inwolucji funkcji poznawczych, procesów percepcyjno-motorycznych, deficytów uwagi i pamięci. Biolekt osób starszych posiada wiele cech wspólnych zarówno dla osób starzejących się pomyślnie, normalnie starzejących się

i osób z ryzykiem zaburzeń poznawczych. Można tu wymienić: zwiększoną liczbę archaizmów, słownictwo tradycyjne, spowolnione tempo mowy, trudności w przypominaniu sobie wyrazów, nienaturalną głośność wypowiedzi i rozchwianą intonację, nieprecyzyjną artykulację, większą ilość wypełniaczy mowy, powtórzenia, pomyłki, zaburzenia narracji. Jednak zmiany słabnięcia funkcji językowych nie dotyczą wszystkich osób starszych w równym stopniu, są heterogeniczne.

Zwraca się też uwagę na zespół cech charakterystycznych dla komunikowania się seniorów. Należą do nich: funkcje kontaktowania się (podtrzymywanie kontaktów i więzi społecznych), zakres kontaktowania się, tempo mowy, krąg kontaktów, komunikacyjne zainteresowania i potrzeby.

Naruszenie cech komunikowania się może mieć wpływ na porządek interakcji. Osoby pozbawione możliwości bezpośredniego kontaktu z drugim człowiekiem są od dwóch do czterech razy bardziej narażone na ryzyko przedwczesnej śmierci, której bezpośrednią przyczyną mogą być choroby cywilizacyjne. Na pogorszenie samopoczucia i rozwój chorób może mieć też wpływ ograniczenie prawa rytmu komunikowania się. Zredukowanie kontaktów do minimum, skrócenie czasu przeznaczonego na rozmowę mogą skutkować wzrostem lęku komunikacyjnego, alienacją, poczuciem niezrozumienia, a brak możliwości językowego i parajęzykowego wyrażania emocji mogą nasilać wrogość, agresję.

Wykluczenie zdrowotne w czasie pandemii COVID-19

Marcin Flis, marcinflis@easynerd.pl, Instytut Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie, Wydział Nauk Społecznych, Uniwersytet Szczeciński

Zdrowie, jedna z najważniejszych rzeczy w życiu człowieka, najczęściej w potocznym rozumieniu sprowadzamy je do braku choroby, jest to podejście negatywne do zdrowia. Ochronę zdrowia traktuje się jako dobro publiczne, finansowaną z budżetu państwa lub powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego. Wykluczenie zdrowotne to dyskryminacja w dostępie do publicznej ochrony zdrowia. Powody wykluczenia w systemie zdrowia mogą być: ekonomiczne, geograficzne, społeczne, cyfrowe, ze względu na płeć. Zmiany prawne dokonane w roku 2019 przygotowały system ochrony zdrowia do realizacji podstawowych zadań polityki zdrowotnej w czasie pandemii COVID-19 w tym wizyt zdalnych. Problem badawczy został określony jako: Jak obywatele są wykluczeni z dostępu do ochrony zdrowia w czasie pandemii COVID-19. Celem opracowania jest wskazanie obszarów i grup społecznych, w których dochodzi do wykluczenia zdrowotnego. Metoda analizy systemowej została wykorzystana w celu analizy publicznego systemu ochrony zdrowia wraz z działającymi w nim systemami IT. E-Recepta okazała się niezbędnym narzędziem realizacji zadań polityki zdrowotnej w czasie pandemii, problemem jest jednak to, że większość osób starszych nie posiada umiejętności cyfrowych – przede wszystkim ci z obszarów wiejskich, gdzie dostęp do opieki zdrowotnej, zwłaszcza specjalistycznej jest utrudniony, pandemia spowodowała mniejszą mobilność tych grup społecznych. Emeryci z powodów ekonomicznych najczęściej korzystają z refundowanych świadczeń medycznych, jednak w okresie pandemii realizacja ich jest utrudniona. Grupą społeczną najbardziej wykluczoną cyfrowo w roku 2019 są emeryci, 56,6% osób w wieku emerytalnym nie korzysta z komputera. Problemem są także obszary wiejskie, gdzie wskaźnik jest znacząco niższy niż w dużych i mniejszych miastach. W czasie pandemii grupy te mogą mieć utrudniony dostęp do usług medycznych, zwłaszcza dostępu do recept.

Wymiar sprawiedliwości jako główne źródło wtórnej wiktymizacji ofiar przestępstw seksualnych

Anna Mazurek, mazurek.annab@gmail.com, doktorantka, WSPiA Rzeszowska Szkoła Wyższa, www.wspia.eu

Do wiktymizacji pierwotnej danego człowieka przyczynia się bezpośredni sprawca. Jednak szczególnie dotkliwa dla ofiar przestępstw o charakterze seksualnym zdecydowanie częściej jest rewiktymizacja, do której przyczynia się społeczne otoczenie oraz organy ścigania i wymiar sprawiedliwości.

Celem wystąpienia było wskazanie na wymiar sprawiedliwości jako główne źródło krzywdzenia ofiar przestępstw seksualnych w toku prowadzonego postępowania sądowego o ukaranie sprawcy. Paradoksalnie, niewłaściwie przeprowadzone postępowanie może stanowić dla osoby pokrzywdzonej bardziej dotkliwą interwencję w intymną sferę jej życia i skrzywdzić bardziej niż samo przestępstwo. Z tego względu to wymiar sprawiedliwości często ponosi winę za ponowne dotkliwe skrzywdzenie ofiary, pogłębienie traumy, a nawet wytworzenie przekonania o własnej winie.

Wtórna wiktymizacja ofiar ze strony wymiaru sprawiedliwości najczęściej wynika ze zbyt dosłownego stosowania przepisów oraz niewłaściwego zachowania osób wchodzących w skład tych organów. Najczęściej wtórne pokrzywdzenie następuje wskutek obojętności przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości wobec ofiary, nieodpowiedniego i nękającego przesłuchania ofiary, wielokrotnych przesłuchań, przesłuchania w obecności oskarżonego, konieczności ponownego zetknięcia się ofiary i sprawcy na sali sądowej.

Chociaż obszerne orzecznictwo wskazuje jednomyślnie na potrzebę chronienia każdego pokrzywdzonego przed zbędnymi dolegliwościami procesu karnego i minimalizacją narażania ofiary na dodatkowe przykrości i cierpienia psychiczne, to jednak wymiar sprawiedliwości w praktyce nadal nie dba o zapewnienie jak najkorzystniejszych warunków do złożenia zeznań przez pokrzywdzonych przestępstwami seksualnymi i zmusza ofiarę do roztrząsania wydarzenia, o którym chciałyby ona najchętniej zapomnieć. Wskazać także należy, że w literaturze prawniczej podważa się zgodność z Konstytucją takiej procedury przesłuchań ofiar przestępstw seksualnych i postuluje się doprecyzowanie przesłanek powtórnego przesłuchania ofiary.

Wyzwania i kierunki współczesnego doradztwa edukacyjno-zawodowego

Andrzej Zbonikowski, andrzej.zbonikowski@wp.eu, Katedra Psychologii, Wydział Pedagogiki i Psychologii, Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi

Od czasu transformacji ustrojowej w Polsce rzeczywistość społeczno-kulturowa i gospodarcza generuje dynamicznie zmieniające się uwarunkowania decyzji edukacyjno-zawodowych młodzieży. Szybkim zmianom ulegają potrzeby rynku pracy, zmienia się wartościowanie zawodów, pojawiają się zarówno nowe formy świadczenia pracy, jak również zmienia się w tym zakresie świadomość i postawy pracodawców i pracowników. Realia warunkujące wybór szkoły i zawodu stają się słabo przewidywalne, a same decyzje obciążone są bardzo dużym ryzykiem. W konfrontacji z taką sytuacją młodzież finalizująca kształcenie w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych bardzo potrzebuje systematycznego i adekwatnego wsparcia, zwłaszcza że nie dysponuje doświadczeniem życiowym dającym wystarczające kompetencje do podjęcia dobrej decyzji.

W odpowiedzi na pojawiające się wyzwania, kierunki współczesnych działań wspierających podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych młodzieży powinny opierać się między innymi na następujących założeniach:

- decyzja edukacyjno-zawodowa ma charakter procesualny i nie można jej traktować jako jednorazowego aktu,
- respektowania wymaga podmiotowość adolescenta w procesie decyzyjnym – on będzie ponosił w największym stopniu konsekwencje dokonanych wyborów,
- dyrektywne modele pracy doradczej są obciążone ryzykiem redukcji poczucia odpowiedzialności u osób radzących się, dlatego zakres ich zastosowania powinien być bardzo wąski,
- stwierdzenie „dopasowania” osoby do zawodu nie oznacza jeszcze, że decyzja o kształceniu w danym kierunku jest właściwa,
- edukacji o zawodach i środowisku pracy powinno towarzyszyć nabywanie umiejętności krytycznej oceny informacji – zwłaszcza medialnych,
- kluczową kompetencją personalną decydenta jest samoświadomość i zdolność do samopoznania.

Zaufanie fundamentem etycznego życia społecznego

Justyna Stecko, jstecko@prz.edu.pl, Katedra Nauk Humanistycznych i Społecznych, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska

Szybkość zmian współczesnego świata a nawet ich gwałtowność stają się swoistą wizytówką naszych czasów. Zmiany są tak dynamiczne, że coraz trudniej przyjąć jakiegokolwiek założenia na dłużej niż jedynie „na chwilę”. W czasach trudnych, przełomowych, kryzysowych, w turbulentnym otoczeniu, w którym następują zmiany przekraczające możliwości adaptacyjne wielu osób a nawet organizacji zaufanie nabiera szczególnego znaczenia. W XXI wieku kategoria zaufania na nowo święci triumf wśród naukowców różnych dziedzin i specjalności, zainteresowanie budzi zarówno u socjologów, psychologów, ekonomistów, specjalistów marketingu a także etyków. Wystąpienie jest próbą analizy zagadnienia zaufania z perspektywy wartości etycznych. Pojęcie zaufania jest powszechnie stosowane i analizowane zarówno w życiu codziennym, jak i społecznym. Jak piszą o zaufaniu Stephen M. R. Covey i Rebecca R. Merrill: „Jest jedna taka rzecz, która jest wspólna dla wszystkich ludzi, relacji, zespołów, rodzin, organizacji, narodów i cywilizacji na całym świecie i która – gdyby jej zabrakło – zdołałaby obalić najsilniejszy rząd, najlepiej prosperujący biznes, najbardziej kwitnącą gospodarkę, najbardziej wpływowe przywództwo, najmocniejszą przyjaźń, złamać najtwardszy charakter i zniszczyć największą miłość [...] jednak w naszych czasach jest najmniej zrozumianą, najbardziej zaniedbywaną i najmniej docenianą możliwością”. Dodatkowy kłopot z problematyką zaufania to fakt, że jest to pojęcie wieloznaczne, wielopłaszczyznowe i interdyscyplinarne. Niemożliwym wydaje się wybrać jedną definicję z wielu dostępnych w literaturze jako obligatoryjną. Skuteczniejszym rozwiązaniem może okazać się odnalezienie jedynie kluczowych pojęć charakteryzujących to zjawisko i dopiero na tej płaszczyźnie podjęcie próby analizy ich etycznego aspektu. Celem wystąpienia jest analiza kategorii zaufania z perspektywy aksjonoramtywnej ze szczególnym uwzględnieniem płaszczyzny etycznej.

Życie na pokaz z perspektywy polskich Internautów

Karolina Pach, *kza.pach@gmail.com*, *Koło Naukowe Studentów Socjologii, Wydział Humanistyczny AGH*

W prezentacji zostaje poruszona tematyka konsumpcji ostentacyjnej wśród społeczeństwa polskiego. Jako podstawę teoretyczną do rozważań nad tematem konsumpcji ostentacyjnej przyjęto rozważania zawarte w książkach Thorsteina Veblena oraz Zygmunta Baumanna. Celem badania było dowiedzenie się jaki jest poziom wiedzy oraz stosunek Internautów do zjawiska „życia na pokaz”. W badaniu została zastosowana metoda jakościowa, techniką natomiast była analiza treści. Przedmiotem badania były wpisy Internautów na popularnych forach internetowych. Dobór przedmiotu badań był celowy i nielosowy. W wyszukiwarce „Google” zostało wpisane sformułowane „życie ponad stan forum”. Celowo zostało wybrane takie określenie, gdyż jest ono potoczne i spopularyzowane przez społeczeństwo. Na potrzeby tych badań zostało ono wyjaśnione jako konsumpcja luksusowych dóbr, aby móc „pokazać się” – często zadłużając się przy tym i kreować się na osobę bogatszą, niż jest się nią w rzeczywistości. W wyszukiwarce ukazało się wiele linków do stron z forami i artykułami dotyczącymi życia na pokaz. Do analizy zostały wybrane cztery pierwsze strony forów internetowych. Analiza wpisów pozwoliła stwierdzić, że nie skupiały się one jedynie na stosunku Internautów do życia na pokaz, ale dotyczyły także wyznawanych wartości, sytuacji finansowej, relacji międzyludzkich. Na tej podstawie zostały stworzone kategorie wpisów:

- stosunek do życia na pokaz,
- własne rozumienie „życia na pokaz”,
- wartości wyznawane w życiu,
- zorientowanie na sytuację innych.

Na podstawie przeanalizowanych wpisów Internautów stwierdzono, że zjawisko życia na pokaz wzbudza kontrowersje. Co ważne, wątki na forach często rozpoczynały się od obserwacji Internautów, którzy zauważyli wśród swojego otoczenia osoby konsumujące ostentacyjnie, a następnie pytali się innych użytkowników co oni o tym uważają. Przeważały głównie sceptyczne komentarze. Świadczy to, o tym, że Internauci zauważają istotny problem w konsumpcji ostentacyjnej.

Indeks autorów

Bator D.....	20
Błażejewska K.....	16
Cholewa K.....	20
Flis M.....	29
Grudziewska E.....	11
Jańczyk M.....	20
Jarocka J.....	21
Mazurek A.....	30
Miszczuk R.....	15
Mróz M.....	18
Niewiadomska-Kocik J.....	24
Ochocka J.....	26
Olszewska A.....	28
Pach K.....	33
Pastuszewski S.....	23
Rynduch I.....	25
Samek I.....	20
Sędzicki M.....	19
Stecko J.....	32
Świstak M.....	17
Trojanowska M.....	26
Zagórska A.....	22
Zajac M.....	12
Zbonikowski A.....	31